

UDK 811.112.2'366(049.3)

Primljeno:

Stručni rad
Professional paper

Ivica Tokić

AKRIBIČNA ANALIZA TEMATSKE OBLASTI KOJA JE OSTAJALA NA RUBU GERMANISTIČKE LINGVISTIKE

(Anisa Trbonja-Omanić, *Sekundarne prepozicije u njemačkom jeziku, njihove morfosintaksičke funkcije i semantička obilježja*, Univerzitet „Džemal Bijedić“, Fakultet humanističkih nauka, Mostar, 2021)

Naučna monografija autorice Anise Trbonja-Omanić je njen dopunjen i doraden magistarski rad koji je autorica uspješno odbranila na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru 2009. godine.

U germanističkoj lingvistici ne postoji jedinstven stav niti o broju prepozicija niti o njihovoj klasifikaciji, odnosno o tome radi li se o zatvorenoj ili otvorenoj grupi prepozicija. Zatvorene (ili primarne) prepozicije su, barem u njemačkom jeziku, kvantitativno dosta dobro istražene te postoji veliki broj radova koji za predmet istraživanja imaju upravo primarne prepozicije. Druga grupa, otvorene ili sekundarne prepozicije, su do sada većinom ostajale na rubu naučnog istraživanja iako broj ovih „novih ili mladih“ prepozicija raste, ne samo u njemačkom jeziku nego u svim indoeuropskim jezicima. Upravo ove prepozicije su predmet istraživanja knjige Anise Trbonja-Omanić, prvenstveno njihove morfološke, sintaksičke i semantičke osobine. Stoga ova knjiga predstavlja vrlo vrijedno naučno istraživanje koje popunjava prazninu u germanističkoj lingvistici. Važnost ove knjige postaje i veća ukoliko se pored upravo navedenog uzme u obzir i da je autorica uradila opsežnu kako kvantitativnu tako i kvalitativnu analizu sekundarnih prepozicija.

Knjiga se sastoji iz ukupno osam poglavlja:

- Uvod
- Vrste riječi u njemačkom jeziku
- Prepozicije kao vrsta riječi
- Gramatikalizacija
- Analiza jezične građe iz istraženog korpusa
- Tabela pregled obrađenih prepozicija
- Njemačke sekundarne prepozicije i njihovi prevodni ekvivalenti u bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku
- Zaključak

U uvodnome dijelu knjige autorica je opisala predmet i glavne ciljeve svog istraživanja. Već se u samome naslovu vidi da je pažnju posvetila prvenstveno morfosintaksičkim i semantičkim osobinama sekundarnih prepozicija što je prema mom mišljenju svakako u kontekstu prepozicija i najbitnije. Ali nikako se pritom ne smiju zanemariti ni drugi aspekti koji zasigurno još više doprinose značaju ove knjige. Autorica je naime kao korpus izabrala časopis *Die Zeit, Süddeutsche Zeitung, te NZZ (Neue Zürcher Zeitung)*. Odabir ovakvog korpusa nije slučajna, autorica je ciljano birala ovakav korpus jer je željela utvrditi da li se upotreba sekundarnih prepozicija razlikuje na sjeveru (*Die Zeit*), na jugu, što obuhvata i Austriju (*Süddeutsche Zeitung*), te u Švicarskoj (*NZZ*). Sljedeći cilj je gramatikalizacija. Autorica je postavila cilj da utvrdi koliko su sekundarne prepozicije zastupljene u odnosu na leksem od kojeg potječu.

U poglavlju *Vrste riječi u njemačkom jeziku* autorica je kratko opisala neke stavove gramatičara o ovoj temi. Problem vrsta riječi je veoma star i o njemu ne postoji jedinstven stav. Razni gramatički pravci su na različite načine pristupali ovom problemu, od tradicionalne gramatike preko strukturalizma pa do generativne gramatike i gramatike zavisnosti etc., svi su oni na različite načine riječi definirali i klasificirali.

U poglavlju *Prepozicije kao vrsta riječi* autorica je predstavila osnovna teorijska polazišta vezano za definiranje vrste riječi *prepozicija* koja su poslužila kao osnova za njenu empirijsku analizu. Poseban akcenat je stavljen na obradu glavnih osobina prepozicija. Prvenstveno se ovdje misli na morfološke, sintaksičke i semantičke karakteristike prepozicija. Autorica se u ovome poglavlju posvetila i podjeli prepozicija te je opisala osobine i razlike između primarnih i sekundarnih prepozicija. Pored ovog sinkronijskog opisa prepozicija autorica se kratko osvrnula i na dijakroniju prepozicija te je u ovome poglavlju kratko opisala i nastanak sekundarnih prepozicija.

Budući da je jedan od ciljeva knjige bio utvrditi zastupljenost sekundarnih prepozicija u odnosu na lekseme od kojih su nastali bilo je potrebno teorijski obraditi i gramatikalizaciju što je autorica učinila u poglavlju 4. Detaljno je opisala pojam gramatikalizacije te opisala kako se gramatikalizacija definira kod različitih autora.

Centralno poglavlje knjige, stoga ujedno i najopširnije, je peto poglavlje *Analiza jezične građe iz istraženog korpusa*. Autorica je u ovom poglavlju napravila dobru, opsežnu kvalitativnu i kvantitativnu morfološku, sintaksičku i semantičku analizu sekundarnih prepozicija. Pored ova tri glavna cilja (morfološka, sintaksička i semantička analiza sekundarnih prepozicija) autorica je uspjela ostvariti i druge ciljeve koje je sebi zadala u uvodnome dijelu i koji su, prema mom mišljenju, pored ova tri glavna veoma važni. Utvrdila je da se neke sekundarne prepozicije u nekim dijelovima njemačkog govornog područja ne pojavljuju nikako, dok se neke druge pojavljuju u nekim dijelovima češće u odnosu na ostale, a neke se pak u svim dijelovima njemačkog govornog područja javljaju ravnomjerno. Sve je to autorica opsežno opisala i analizirala. Pored toga autorica je za svaku prepoziciju utvrdila i broj leksema koji se pojavljuju kao prepozicija u odnosu na broj leksema koji se pojavljuju kao leksem od kojeg je prepozicija nastala.

U *Tabelarnom pregledu obrađenih prepozicija* autorica je tabelarno prikazala sve prepozicije koje se u njenom korpusu pojavljuju i prikazala je koje dopune te prepozicije zahtijevaju.

U sedmom poglavlju *Njemačke sekundarne prepozicije i njihovi prevodni ekvivalenti u bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku* autorica je tabelarno prikazala na koji se način njemačke sekundarne prepozicije mogu prevesti u bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku. Utvrdila je da se mogu prevesti primarnim prepozicijama, sekundarnim prepozicijama u obliku drugih vrsta riječi, sekundarnim prepozicijama u obliku prepozicionalne fraze te perifrastičnim izrazima odnosno drugim vrstama riječi.

U *Zaključku* je autorica sumirala rezultate svog istraživanja.

Ova knjiga ne predstavlja važno naučno djelo samo zato što su sekundarne prepozicije na rubu naučnog istraživanja pa su shodno tome u kvantitativnom smislu podređene u odnosu na primarne. Ova je knjiga pored toga važna i jer je autorica na izvrstan način napravila jednu kvalitativnu i kvantitativnu analizu ne samo glavnih osobina prepozicija (morfoloških, sintaksičkih i semantičkih), nego je utvrdila i koje se prepozicije pojavljuju u kojim dijelovima njemačkog govornog područja te u kojem se broju sekundarne prepozicije pojavljuju u odnosu na leksem od kojeg su nastale, odnosno utvrdila je stepen gramatikalizacije svake prepozicije pojedinačno. Zaključci do kojih je autorica došla predstavljaju dobru podlogu za dalja istraživanja.

Knjiga je u svakom slučaju preporučljiva za sve istraživače koji se bave ovom temom jer sadrži veoma dobru kvalitativnu i kvantitativnu analizu. Preporučujem je i studentima, prvenstveno onima koji slušaju predmete Morfologija, Sintaksa ili Semantika.

Adresa autora
Author's address

Ivica Tokić
Univerzitet u Tuzli
Filozofski fakultet
ivica.tokic@unitz.ba